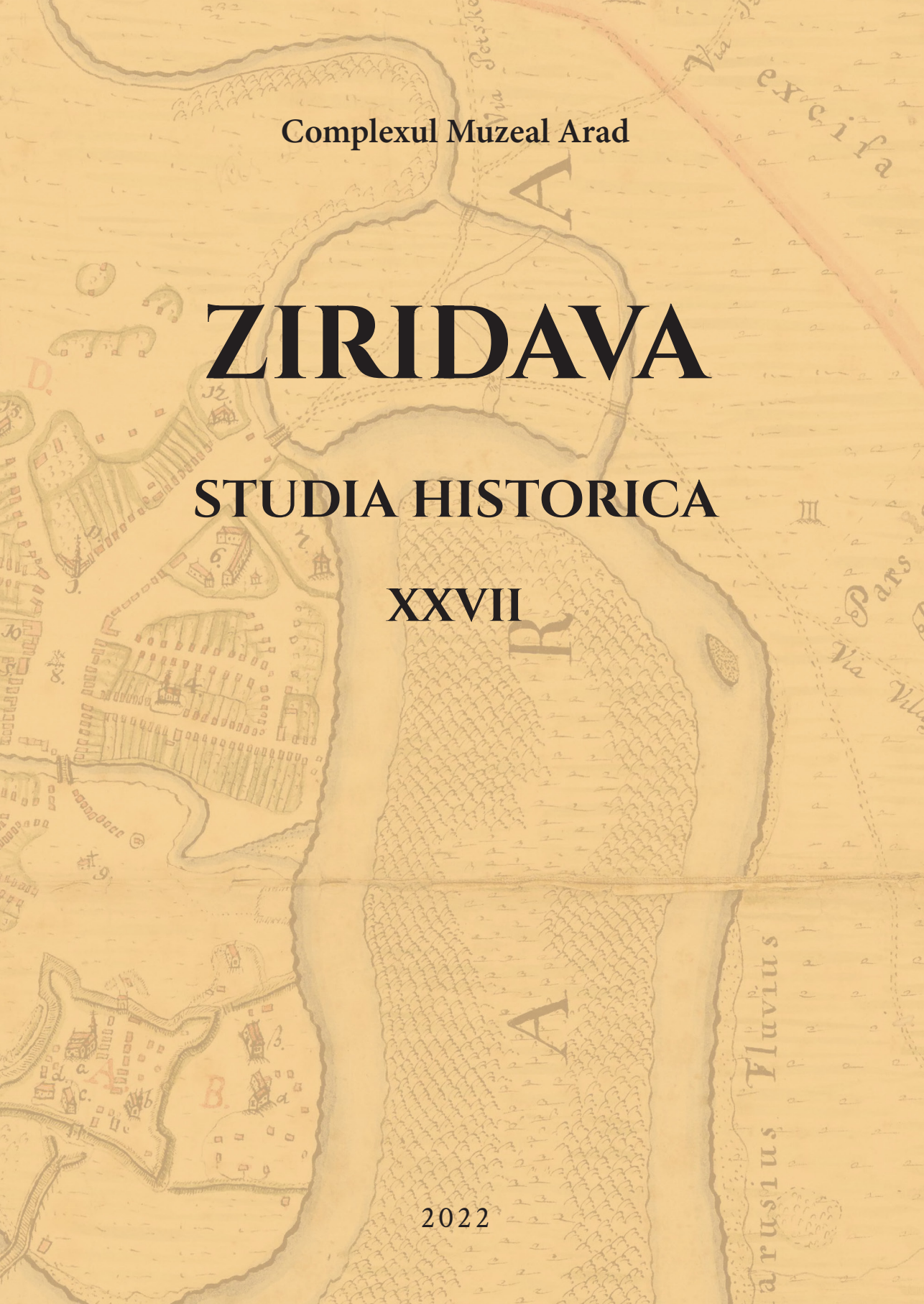

A detailed historical map of Arad, Romania, serves as the background. The map is rendered in a sepia tone with various geographical features and labels. A large river, labeled 'Flavius' and 'arvius', flows through the center. To the left, a fortified area is depicted with numerous small buildings and structures, some labeled with letters like 'A', 'B', 'C', 'D', 'E', 'F', 'G', 'H', 'I', 'J', 'K', 'L', 'M', 'N', 'O', 'P', 'Q', 'R', 'S', 'T', 'U', 'V', 'W', 'X', 'Y', 'Z'. A road labeled 'Via Petrska' runs along the top. Another road labeled 'Via exercita' runs along the right. A road labeled 'Pars' runs along the bottom right. A road labeled 'Via Vila' runs along the bottom left. The map is divided into several sections by the river and roads.

Complexul Muzeal Arad

ZIRIDAVA

STUDIA HISTORICA

XXVII

2022

COMPLEXUL MUZEAL ARAD

ZIRIDAVA
STUDIA HISTORICA
XXVII

Editura MEGA
Cluj-Napoca, 2022

**Proiect editorial coordonat de Complexul Muzeal Arad
și susținut financiar de Consiliul Județean Arad**

Consiliul de redacție:

Redactori: SORIN OVIDIU BULBOACĂ, FELICIA ANETA OARCEA

Secretari de redacție: IOAN PAUL COLTA, ADRIANA PANTAZI, ANIKÓ WITMAN

Consiliul științific:

JOSEF WOLF, Institutul pentru Istoria și Geografia Regională a Șvabilor Dunăreni, Tübingen, Germania; OVIDIU PECICAN, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca; MIRCEA MĂRAN, Școala de Studii Înalte pentru Educatori „Mihailo Palov”, Vârșeț, Serbia; ANDREEA EMBER, Centre des Monuments Nationaux, France; EUSEBIU NARAI, Universitatea de Vest Timișoara; CAMIL PETRESCU, Universitatea de Vest Timișoara; ANDREI FLORIN SORA, Universitatea din București, Societatea de Științe Istorice din România; LAURENȚIU ȘTEFAN SZEMKOVICS, Arhivele Naționale Istorice Centrale, București; CORNELIU PĂDUREAN, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad; ANDREI ANDÓ, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad; MARIUS IOAN GREG, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad; DORU SINACI, Biblioteca Județeană „A. D. Xenopol” Arad; DUMITRU TOMONI, Societatea de Științe Istorice din România.

*In Romania, the periodical can be obtained through subscription or exchange,
sent as post shipment, from Museum Arad, Arad, Piata G. Enescu 1, 310131, Romania.
Tel. 0040-257-281847.*

ZIRIDAVA. STUDIA HISTORICA

Any correspondence will be sent to the editor:

MUSEUM ARAD

Piata George Enescu 1, 310131 Arad, RO

e-mail: office@museumarad.ro

The content of the papers totally involve the responsibility of the authors.

Persoane de contact:

Dr. Sorin Ovidiu Bulboacă: sorin_bulboaca@yahoo.com

Dr. Felicia Aneta Oarcea: felly_oarcea@yahoo.com

Dr. Ioan Paul Colta: ioanpaul.colta@gmail.com

ISSN 1224-7316

Copertă: CĂLIN MAN

Tehnoredactare: IOAN DOREL RADU

Editura Mega | www.edituramega.ro

e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS

- 9 **FELICIA ANETA OARCEA, IOAN PAUL COLTA**
În loc de prefață
In memoriam Onisim Colta (1952–2022)
- 41 **SORIN BULBOACĂ**
Canonici la Capitulul Orod (Arad) în secolele XII–XIV
Canonical in the Chapter of Orod (Arad) in the 12th–14th centuries
- 53 **OVIDIU PECICAN**
A doua versiune a Cronicii din vremea lui Matei Basarab (1640–1646)
The second version of the Chronicle conveyed in the Matei Basarab time (1640–1646)
- 61 **SORIN MITU**
Români și maghiari în Transilvania medievală: raporturi imagologice,
conviețuire etnică și conflicte sociale
*Romanians and Hungarians in medieval Transylvania: imagological relations,
ethnic coexistence and social conflicts*
- 87 **ANDREEA EMBER**
Les espaces cachés de Château de Maisons
The hidden areas of the Castle of Maisons
- 115 **ELENA RODICA COLTA**
Breslele arădene. Rânduieli imperiale și mod de viață
Guilds of Arad. Imperial ordinances and a way of life
- 121 **CAMIL PETRESCU**
Aspecte din presa românească bănățeană până la Marea Unire
Aspects of Romanian written media from Banat before the Great Unification

- 135 **ELENA RODICA COLTA**
Colecționari de cărți vechi din bibliotecile arădene
Collectors of old books from Arad's libraries
- 147 **MARIAN GHEORGHE**
Comportamentul nupțial al luteranilor din orașul Arad (mijlocul secolului al XIX-lea – începutul veacului XX)
The Nuptial behavior of the Lutherans in the city of Arad (mid 19th century – early 20th century)
- 165 **MIRCEA MĂRAN**
Noi contribuții la biografia scriitorilor din familia Tințariu
New contributions to the biography of writers from the Tințariu family
- 175 **FELICIA ANETA OARCEA**
Profesorul-preot Nicolae Mihulin (1878–1941). Repere biografice
The professor-priest Nicolae Mihulin (1878–1941). Biographic references
- 185 **CRISTINA GUDIN**
Considerații privind învățământul românesc în anii Primului Război Mondial
Considerations regarding Romanian education during the First World War
- 199 **IOAN BOLOVAN, SORINA PAULA BOLOVAN**
Communication et diplomatie dans la tournée du général Berthelot en Transylvanie (1918–1919)
Communication and diplomacy in general Berthelot's Transylvanian tour (1918–1919)
- 211 **IONELA SIMONA MIRCEA**
Liceul „Mihai Viteazul” – primul liceu românesc de stat din Transilvania
“Mihai Viteazul” High School – the first Romanian state high school in Transylvania
- 231 **MARIN POP**
Din activitatea organizației Partidului Național Român din județul Arad în perioada 1920–1922
From the activity of the organization of the Romanian National Party from Arad county during 1920–1922
- 249 **LAURENȚIU-ȘTEFAN SZEMKOVICS**
Ordinul „Steaua României” conferit șefului contabilității Consistoriului Arad (1923)
The “Star of Romania” Order conferre on the head of accounting of the Consistory of Arad (1923)

- 259 **EUSEBIU NARAI**
Percepția cotidianului bănățean *Vestul* asupra relațiilor româno-franceze în luna aprilie 1931
The perception of the Banat daily Vestul (The West) on the Romanian-French relations in April 1931
- 275 **CLAUDIU SERGIU CĂLIN, MARIUS OANȚĂ**
Procesul intentat celor trei episcopi catolici acuzați de „spionaj în favoarea Vaticanului”: Augustin Pacha, Adalbert Boros și Joseph Schubert
The lawsuit filed against the three Catholic bishops accused of „spying for the Vatican”: Augustin Pacha, Adalbert Boros and Joseph Schubert
- 297 **ALEXANDRU ȘTEFAN**
RECENZIE – Sigiliile și practicile sigilare ale locurilor de adevărare din Transilvania și comitatele învecinate în secolele XIII–XIV
- 299 **MARIUS OANȚĂ**
RECENZIE – Arhidieceza Romano-Catolică de București (1948–1964). Structuri ecleziale centrale

Noi contribuții la biografia scriitorilor din familia Țințariu

New contributions to the biography of writers from the Țințariu family

MIRCEA MĂRAN*

Abstract: One of the families that left indelible traces on the literary and cultural movement of the Romanians in the Serbian Banat in the first decades of the 20th century, the “Țânțărești” originally from the town of Petrovasăla (Vladimirovaț) near Panciova were the subject of numerous articles and volumes published by the author until now. We are talking about Nicolae, Alexandru, George and Ioan Țințariu, to whom their sister’s son-in-law Nicolae Tomiciu is attached. This article makes new contributions, based on contemporary periodicals and archival documents, to a better knowledge of the role and involvement of the Țințariu brothers in the publishing, literature and Romanian theatrical life of the dualist monarchy in the years around the Great War.

Keywords: Serbian Banat, Țințariu family, literature, theater, publishing.

Scriitorii din familia Țințariu din localitatea Petrovasăla – Petrovosello, mai apoi Romanpetre și în sfârșit Petre, pe timpul Austro-Ungariei, Vladimirovac începând cu anul 1922 – din apropiere de Panciova reprezintă un adevărat fenomen în istoria culturală a românilor din Banatul sârbesc, prin faptul că toți cei patru frați aparținând acestei familii (Nicolae, Alexandru, George și Ioan), cât și sora lor Haritina (într-o măsură mai mică), dar și soțul ei Nicolae Tomiciu, au participat foarte activ și foarte constructiv la viața publicistică, literară și teatrală a românilor din Banatul sârbesc, dar și pe plan mai larg, în viața

* Ph.D. profesor, cercetător asociat Școala de Studii Înalte pentru Educatori „Mihailo Palov”, Vârșeț, Serbia, mirceam@live.com.

culturală a românilor din monarhia dualistă, ca publiciști, redactori de reviste, ca traducători, autori de nuvele și schițe, de piese de teatru, ca regizori și actori. Viața și activitatea celui mai mare frate – Nicolae Țințariu – a fost prezentată în câteva volume dedicate istoriei culturale a românilor din Banatul iugoslav¹. Alexandru Țințariu, cel mai fecund și cel mai important membru al „mișcării literare a Țânțăreștilor”, i-au fost închinat alte volume², dar și în numeroase articole publicate în revistele de specialitate. Activitatea culturală a lui George (Gheorghe) Țințariu a fost tema unei comunicări prezentate la simpozionul *Banatul – istorie și muticulturalism*, ediția din 2014³. Al patrulea frate – Ioan Țințariu – este amintit doar sporadic în legătură cu activitatea fraților săi, dar în special ca proprietar al revistelor *Familia* din Petrovasâla (Romanpetre pe atunci, 1910) și *Sentinela* din Caransebeș (1910), redactate de frații săi Nicolae (în cazul *Familiei*, sub pseudonimul Dorin) și George (în cazul *Sentinelei*). Ginerile familiei Țințariu – învățătorul, profesorul și scriitorul Nicolae Tomiciu, a fost căsătorit cu Haritina, sora celor patru publiciști. Să mai amintim și faptul că a doua soră a scriitorilor, Anastasia, s-a căsătorit în anul 1892 cu George Crețu, mare proprietar din Uzdin. În sfârșit, în anii adolescenței și-au dat contribuția la viața culturală și fiii lui Nicolae Țințariu – Sever și Horia – participând ca actori în piesele de teatru organizate de amatorii din Petrovasâla – piesa *Copiii noștri* de Nicolae Țințariu, prezentată de „tinerimea ștudioasă” din localitate pe data de 19 august 1912⁴.

În continuare vom încerca să completăm datele referitoare la participarea „Țânțăreștilor” în viața publicistică și culturală a epocii, pe baza publicațiilor periodice și a documentelor de arhivă.

Debutul lui **Nicolae Țințariu** în viața culturală îl reprezintă de fapt contribuțiile sale în domeniul enigmaticii. Începând cu anul 1892, numele lui este amintit în mai multe rânduri în legătură cu rezolvarea unor rebusuri, șarade și logogrife, populare pe atunci în special în rândul tineretului intelectual. Astfel, în 1893, a primit un premiu de la revista *Minerva* pentru rezolvarea unei

¹ Mircea Măran, *Petroviceni de altădată*, Libertatea, Panciova, 1996; Idem, *Vladimirovaț – pagini de istorie culturală*, Editura Fundației, Novi Sad, 1998, dar în special în volumul de opere alese ale acestui scriitor, intitulat *Nicolae Țințariu*, Editura In Medias Res, Panciova, 2012 (ediție îngrijită de Mircea Măran).

² Pe lângă cele două amintite în nota precedentă, la Editura ICRV din Zrenianin au fost publicate două volume dedicate acestui scriitor, și anume: *Mizeriile vieții* (2014) și *Sfârșitul dușmăniei* (2016), ediții îngrijite de Mircea Măran.

³ Mircea Măran, „Publicistul Gheorghe Țințariu între Petrovasâla și Caransebeș”, în *Studii și cercetări – Actele simpozionului „Banat- Istorie și multiculturalitate”*, Zrenianin, 2014, Reșița 2015. Studije i istraživanja – Radovi simpozijuma „Banat – Istorija i multikulturalnost”, Zrenjanin, 2015, pp. 369–380.

⁴ Idem, *Vladimirovaț – pagini de istorie culturală*, p. 42.

șarade⁵. Renumele său în cultura bănățeană este însă legat de succesele sale în viața publicistică, literară și teatrală, în special de piesele de teatru care decenii în șir au reprezentat o atracție deosebită pentru iubitorii de teatru din lumea rurală bănățeană. Debutul în arta teatrală și-l face, după toate probabilitățile, în anul 1897. Anume, la reprezentanța teatrală prezentată de tinerimea română din Timișoara pe data de 6 iunie 1897, a fost jucată comedia într-un act „Cu voia dumisale” de Alexi, regizor fiind Nicolae Țințariu⁶.

Pe lângă piesele publicate ca broșuri, Țințariu publică sub pseudonimul Dorin (pseudonim pe care îl folosește și ca redactor al revistei *Familia* din Petrovasăla, în anul 1910), piese de teatru sub formă de foiletoane în presa epocii. Amintim „drama poporală în 4 acte” intitulată „Siminica”, pe care o publică în revista *Renașterea* din Caransebeș, începând cu numărul 51 din 1907⁷. De amintit ar fi faptul că editorul și redactorul responsabil al acestei publicații a fost fratele său George Țințariu, iar proprietar – dr. Nicolae Ionescu. Sub același pseudonim mai publică și nuvela „Moș Călin”, la editura *Poporul român* din Budapesta, în anul 1902 și, desigur, încă numeroase alte contribuții literare și publicistice dispersate prin publicațiile periodice ale epocii. Este vorba despre „o istorioară binișor scrisă, tratând un moment din psihologia țăranului nostru: vesel și vioi în tinerețe, povățuitor și cumpănit la bătrânețe; un subiect foarte frumos, dar și greu, după cum ne dovedește cu prisos încercarea d-lui Dorin”⁸.

Alexandru Țințariu este cel mai fecund și totodată cel mai apreciat autor din această familie. Este demnă de amintit colaboarea sa, în calitate de prozator, la *Foaia poporului* din Sibiu, în anii 1910–1912, în care publică numeroase nuvele și schițe. Menționăm câteva titluri: „Sfârșitul unui om”⁹, „Răzbunarea lui Ion Strâmbul”¹⁰, „Moștenirea”¹¹, „O lume necunoscută”¹², „Nebunul”¹³, „Zile grele”¹⁴, „Ucigașul”¹⁵. De o deosebită valoare

⁵ *Minerva*, Bistrița, 1893, nr. 1.

⁶ *Foaie literară*, Oradea Mare, nr. 7, 1897, p. 55.

⁷ *Renașterea*, Caransebeș, 1907, nr. 51, pp. 2–3.

⁸ *Luceafărul*, Budapesta, 1902, nr. 5, 1 septembrie, pp. 79–80.

⁹ *Foaia poporului*, Sibiu, 1911, nr. 14.

¹⁰ *Ibidem*, 1910, nr. 29, 18/31 iulie, p. 6. Continuarea în nr. 30.

¹¹ *Ibidem*, nr. 6, 7/20 februarie, p. 81.

¹² *Ibidem*, 1911, nr. 51, 18/31 decembrie, p. 5.

¹³ *Ibidem*, 1912, nr. 29, 15/28 iulie, p. 5.

¹⁴ *Ibidem*, nr. 18.

¹⁵ *Ibidem*, 1910, nr. 25, 20 iunie/3 iulie, pp. 5–6.

documentară sunt numeroasele articole publicate prin presa contemporană, în diferite periodice în limba română apărute în Austro-Ungaria în primele două decenii ale secolului al XX-lea. Câteodată, publică sub diferite pseudonime, cum ar fi *Frunză*, folosit în special în primii ani de activitate publicistică ai acestui autor. În general, în articolele în care folosește acest pseudonim oferă informații despre starea culturală și identitară a românilor din Panciova, cât și a celor din localitatea sa natală Petrovasâla. Un articol pe care îl amintim cu această ocazie vine să informeze opinia publică românească din monarhia dualistă despre înființarea Reuniunii corului vocal bisericesc-lumesc din Petrovasâla, în special prin stăruința preotului local Ioanichie Neagoe¹⁶. Încă în acești primi ani de activitate publicistică, la o vârstă de numai 22 de ani, Al. Țințariu dovedește deja o seriozitate și o maturitate caracteristică publiciștilor cu experiență. Textele sale nu sunt o simplă înșirare de informații și de repovestire a evenimentelor petrecute, ele conținând și o încercare de analiză, în cazul acestui articol, a situației identitar-culturale a consătenilor săi și chiar de apostrofare a slăbiciunilor prezentate de cei de la care se aștepta să fie promotorii și animatorii activităților culturale, în cazul acesta a învățătorilor de la școala comunală din localitate.

Cele mai importante contribuții publicistice ale lui Alexandru Țințariu prezintă starea identitar-națională a românilor din Panciova, valoarea lor documentară pornind de la faptul că acest autor a fost unicul publicist care pe paginile periodicelor românești din Austro-Ungaria a fost preocupat de acest subiect, articolele sale prezentând din acest motiv izvoare de o inestimabilă valoare istorică. De obicei foarte critic, câteodată și dur la adresa concetățenilor săi din acest oraș, Țințariu provoacă din acest motiv și comentarii și replici în presă, fiind întotdeauna pregătit ca prin argumente să-și susțină punctele de vedere în polemicile purtate pe paginile gazetelor. În special au fost necruțătoare articolele sale, publicate în *Lupta*, *Poporul român*, *Țara noastră*, *Tribuna*, în care susținea demiterea preotului Iancu Cerbu de la postul de paroh ortodox român al Panciovei¹⁷, înlăturarea preotului problematic reprezentând un succes al publicistului panciovan. După demiterea lui Iancu Cerbu a fost ales un administrator parohial pentru parohia din Panciova, însă acesta nu își îndeplinea cu regularitate obligațiile preoțești în această parohie, ceea ce va provoca noi nemulțumiri și probleme în rândul credincioșilor, dar și nemulțumirea opiniei publice. Într-un articol publicat în *Progresul* din Oravița, un autor necunoscut, care semnează prin pseudonimul „Un întrebător”, își pune întrebarea, făcând aluzie la articolele lui Alexandru Țințariu, de ce „de când și-a părăsit postul

¹⁶ *Ibidem*, 1902, nr. 52.

¹⁷ Vezi: Alexandru Țințariu, *Sfârșitul dușmăniei*, ediție îngrijită de Mircea Măran, Editura ICRV, Zrenianin, 2016.

preotul Iancu Cerbu, nu se mai scrie nimic în *Țara noastră*¹⁸, constatând că „bagseama, s-au fi schimbat lucrurile, sperăm, înspre bine”. Răspunsul lui Țințariu a venit deja în numărul următor al gazetei orăvițene, în care acesta îl informează pe autorul „necunoscut” al articolului amintit, că „din partea unor prieteni personali ai amintitului preot, am fost recercat să nu mai scriu nimic, ceea ce până acuma am și făcut, deși mult, foarte mult ar fi încă de zis”¹⁹. Despre starea parohiei din Panciova după plecarea lui Cerbu va informa opinia publică, „numai la timpul său, căci graba strică treaba”. În stilul său carismatic binecunoscut, Țințariu încheie această intervenție printr-o propunere haioasă, adresată celui care l-a provocat: „Dealtfel, d-le Un întrebător, eu cred că ar fi bine să ieși din tufă, ca să te știi cine ești”. Nu a lipsit nici nota redacției, în care se precizează că „Un întrebător este un om de bine, care, dorind să audă despre expusa parohie din Panciova, a întrebat”, iar în ceea ce privește „provocarea certărească, de „a ieși din tufă”, socotim a fi absolut de prisos”²⁰.

Atitudinea antisemită a publicistului Alexandru Țințariu este evidentă în articolul „De la sate. O comună românească jefuită de un jidov”²¹, în care descrie poziția grea a țăranilor români din localitatea Ofcea de lângă Panciova, ale căror recolte au fost în fiecare an periclitare de revărsarea apelor Dunării. Pe lângă intemperiiile naturale, țăranimea ofceană a avut de suferit și din cauza exploatarei la care au fost supuși de negustorii și cămătarii din localitate și din împrejurime. Important și valoros ca sursă de informații despre poziția românilor din această parte a Banatului, articolul dezvăluie atitudinea de intoleranță a autorului față de negustorii evrei, caracteristică și pentru fratele său Nicolae Țințariu și prezentată în piesa de teatru „Puiu codrului”, jucată pe scenele rurale bănățene în perioada interbelică.

Amintim, în sfârșit, un articol semnat de Alexandru Țințariu în care acesta relatează de la un veniment deosebit petrecut pe 22 aprilie 1914 la Belgrad, chiar în preajma izbucnirii Marelui Război. Este vorba despre concertul corului „Armonia” din Craiova în capitala Serbiei, la care au fost prezenți și un grup de cca. 20 de etnici români din Panciova și împrejurime. Faptul că, pe atunci, Panciova se găsea în Austro-Ungaria iar Belgradul în Regatul Serbiei, nu i-a descurajat pe reprezentanții elitei intelectuale românești de a vizita capitala Serbiei și de a participa la acest eveniment cultural deosebit. După cum afirmă autorul articolului, „calea de aici până acolo e scurtă, se face cu vaporul într-o jumătate de oră”²². Este vorba despre una dintre primele relatări a unui român

¹⁸ *Progresul*, Oravița, 1909, nr. 29, p. 2.

¹⁹ *Ibidem*, nr. 30, p. 2.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Plugarul român*, Timișoara, 1908, nr. 25, p. 3.

²² *Progresul*, 1914, nr. 18, p. 2.

din Banatul sârbesc despre vizita la Belgrad, în care este totodată descrisă, într-o oarecare măsură, și înfățișarea acestui oraș și atmosfera prezentă acolo: „Ajunși în sfârșit acolo, am rămas frumos impresionați de haina de sărbătoare în care acuma numita capitală era îmbrăcată”. „În galanterele prăvăliilor se vedea portretul regelui Carol și al reginei României, iar nenumărate placarde vesteau locuitorilor capitalei sosirea oaspeților din România”²³. Spectatorii au fost încântați de ambianța și de însăși programul concertului, la care a fost prezent și pricipele moștenitor Alexandru Karađorđević. Țințariu își încheie raportul prin prezentarea momentului culminant al evenimentului, subliniind prietenia dintre cele două popoare: „A fost un moment înălțător, care nu se va șterge din memoria celor ce au avut fericirea de a-i fi martori oculari, căci el cu litere veșnic neșterse e scris în adâncul inimilor tuturor, când amândouă corurile au cântat imnul regal românesc. Amândouă corurile au mai cântat și imnul regal sârbesc”.

Desigur că este foarte greu de detectat toate contribuțiile literar-publicistice ale acestui autor, dispersate prin mai toate gazetele și revistele epocii, de aceea ne limităm în acest loc cu cele câteva contribuții din rândurile de mai sus, care vin să completeze cele două volume de opere alese publicate în urmă cu câțiva ani la editura ICRV din Zrenianin.

Al treilea frate din această familie, **George (Gheorghe) Țințariu**, este desigur „personajul tragic” al acestei familii, deseori prigonit de autoritățile maghiare, condamnat în câteva rânduri la închisoare din cauza activității sale proromânești, în 1893, 1895 și 1912. Este primul dintre frați care a decedat, pe data de 2 septembrie 1920 la Brașov, fără urmași. A fost căsătorit cu Maria Tăbăcariu, originară din Râmnicul Sărat. Debutul în publicistică îl face, după cum se pare, în anul 1893, prin publicarea câtorva scrisori/articole în *Foaia poporului*, cu o puternică doză de entuziasm național, caracteristic, de fapt, acestei epoci. Primul articol în care îl recunoaștem pe George Țințariu, cu toate că semnează prin „un petruvasilan”, publicat în *Foaia poporului*, ne introduce de fapt în biografia mult zbuciumată a acestui spirit combativ, luptător curajos pentru emanciparea națională a românilor din Banat. Autorul reproșează conaționalilor săi pasivitatea politică, afirmând că „ar trebui și noi bănațenii să ne luptăm unindu-ne frățeste cu ardelenii. Noi acum tăcem ca peștele în apă. De ce oare să tot tăcem noi, — o tăcere mortală ca-și-când s-a stîns cu totul simțul nostru național din piepturile noastre, și parcă nici nu mai există nici un român prin Banat. Cu această tăcere mortală, noi nu ni-am câștigat nici o iubire față de unguri, tăcerea noastră nu e luată în considerare, ba chiar și contra noastră se comit aceleași volnicii ca și contra fraților noștri din Ardeal”²⁴. Scrisoarea-apel a

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Foaia poporului*, 1893, nr. 19.

fost semnată la Petrovasăla pe 1/13 mai 1893. Se pare că „trezirea din amorțeală,, a petrovicenilor, la care a contribuit și George Țințariu, a dat primele roade în același an, prin organizarea unei colecte pentru dr. Vasile Lucaci, condamnat la închisoare de autoritățile maghiare. Colecta a fost organizată de George Țințariu, iar suma colectată a fost trimisă redacției *Foii poporului*, Țințariu adresându-se redactorului prin următoarele cuvinte, caracteristice fruntașilor naționali ai sfârșitului de secol XIX și început de secol XX: „Te rog, Dle Redactor, a o trimite mult onor. familiei Dr. Lucaci ca semn al cinstei și dragostei noastre față cu iubitul nostru martir Dr. Vasile Lucaci, știind că această mică sumă nu îl va ajuta atâta, cât îl va bucura văzând că întreg poporul român e gata de a se jertfi pentru dânsul”²⁵. Situația s-a complicat însă atunci când unul din reprezentanții comunali, Andrei Davidoviciu, l-a denunțat la autoritățile cercuale din Alibunar, după care pretorul a vizitat comuna Petrovasăla și l-a interogată pe Țințariu, acuzat de „trădarea patriei” pentru simplul fapt că a colectat suma de 9 fl. 20 fil. pentru familia fruntașului politic român Vasile Lucaci. În scrisoarea trimisă redacției pe 3/15 septembrie 1893 și publicată în *Foaia poporului*²⁶, Țințariu cu cuvinte dure îl acuză pe Davidoviciu pentru faptul că l-a denunțat la autorități, susținând că „eu încă nu-s un trădător al acestei patrii, deși am trimis bani mult iubitului nostru apostol Dr. Vasile Lucaci, pentru-că nici dânsul nu e un străin, din țeară străină”²⁷. Această afacere s-a terminat nefavorabil pentru Țințariu, fiind amendat cu 200 fl. sau o lună închisoare, însă a atras simpatia opiniei publice românești din Austro-Ungaria, informată de această pedeapsă nemeritată într-un articol vast publicat în gazeta *Foaia poporului*²⁸. În situația în care Andrei Davidoviciu încearcă să răspundă, în două rânduri, redacției *Foii poporului*, de ambele date scrisoarea sa a fost respinsă de membri redacției, evident simpatizând cu George Țințariu: „Ne-ar părea bine când n-am mai auzi de astfel de neplăceri, pentru noi foarte supărăcioase. Întâia D-Tale scrisoare s-a nimicit; a doua ți-o trimitem napoi în cuvertă”²⁹.

În deceniile următoare, s-a evidențiat ca publist, fiind redactor al *Renașterii* din Caransebeș, începând cu 1905, înființând mai apoi și *Sentinela*, *Șoimul* și în sfârșit *Vocea graniței* din Caransebeș, interzisă în 1912 din cauza unui articol publicat care nu a fost pe placul autorităților, iar autorul George Țințariu fiind condamnat și la închisoare.

După satisfacerea stagiului militar sa angajează ca și cancelist avocațional în localitatea ardeleană Bucium, unde se evidențiază în activitatea național-culturală

²⁵ *Ibidem*, nr. 34.

²⁶ *Ibidem*, nr. 41.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ „Strigător la cer”, în *Foaia poporului*, 1893, nr. 45.

²⁹ *Foaia poporului*, 1893, nr. 47.

și economică. În 1900 George Țințariu este notar la Adunarea generală a Institutului de economii și credit „Detunata” din Bucium³⁰ și membru fondator și contabil la Reuniunea de păstare și anticipare „Buciumana” din Bucium-Poeni³¹. Aceștia au fost anii intensei activități culturale a tânărului contabil, care s-a remarcat în special în mișcarea teatrală din zonă, participând cu entuziasm la numeroase reprezentații teatrale în care își dovedește talentul său de actor.

Haritina Țințariu, la rândul ei, a avut o activitate literar-culturală mai modestă, dar oricum a participat la viața culturală a epocii. În *Revista ilustrată* din anul 1901 publică „Doine populare din Banat”³², culese desigur la Petrovasâla sau în localitățile din apropiere. Totodată colaborează și la rubricile de enigmatică în diferite reviste. În viața culturală a localității natale amintim participarea la piesele de teatru organizate de Reuniunea corului vocal bisericesc-lumesc, în special în anii 1904–1905 (piesele *Sărăcie lucie* de Iosif Vulcan, pe 20 ianuarie 1904, *Arvinte și Pepelea* de Vasile Alecsandri, în a doua zi de Rusalii 1904, *Procesul unui epure de casă*, pe 31 decembrie 1905)³³. A fost căsătorită cu Nicolae Tomici.

Nicolae Tomici, născut la Săn-Mihai în 1883, a fost învățător confesional la școala română din Dobrița (1903–1917), profesor de limba română la Institutul de Teologie din Caransebeș și apoi la Școala Normală din Caransebeș, iar după aceea și redactor la *Poporul român* din Timișoara, unde publică volumul *În Poiana fetei: nuvele istorice din trecutul Bănatului* (1942). Publicist, cercetător și colaborator fidel al Institutului Banat-Crișana și a lui Cornel Groșoreanu, publicând în *Revista Institutului Social Banat-Crișana* din Timișoara mai multe studii, printre care „Caransebeșul în secolele XIV–XVII” (numărul din aprilie-mai 1936), „Districtele valahice privilegiate”, nr. 24, octombrie-decembrie 1938; „Capitol introductiv la o viitoare istorie a Banatului Severin, mai precis a celor 8 districte valahice”, nr. 24, Timișoara, octombrie-decembrie 1938; „Ungurii și Țara Severinului”, nr. 1940; „Sate românești și sate ungurești din Banat”; „Districte valahice privilegiate”, X, septembrie-decembrie 1942; „Privilegiile românilor în cadrul districtelor valahice bănățene”, septembrie-decembrie 1944. Dintre studiile publicate în alte reviste, amintim: „Chinezii și voievozii în Banat” în *Dacia*, Timișoara, 2 octombrie 1939; „Cetăți și orașe în Banatul de odinioară”, în *Brazde bănățene*, nr. 7–8, 1939; „Protopopul Ioan Tomici”, în *Dacia*, an II, 1940, nr. 50 (19 februarie) ș.a. Amintim și piesa de teatru *Chinezii*, manuscris publicat

³⁰ *Revista economică*, Sibiu, 1900, nr. 4, 10 aprilie, p. 150.

³¹ *Bunul econom*, Orăștie, 1900, nr. 32, p. 8; *Revista economică*, 1900, nr. 9, p. 388.

³² *Revista ilustrată*, Șoimuș, 1901, nr. 3, 1 februarie, p. 23.

³³ Mircea Măran, *Vladimirovaț – pagini de istorie culturală*, Editura Fundației, Novi Sad, 1998, pp. 40–41.

abia în urmă cu câțiva ani de Nicolae Danciu Petniceanu. Obține cu nuvela „Cavalerii crucii”, premiul III la concursul național pentru cea mai bună nuvelă (1947), rezultat publicat în revista „Provincia”³⁴.

Bibliografie

Surse editate. Lucrări generale și speciale

Arcade, Galați, 2008.

Bunul econom, Orăștie, 1900.

Foaie literară, Oradea Mare, 1897.

Foaia poporului, Sibiu, 1893, 1902, 1910–1912.

Măran, Mircea, *Petroviceni de altădată*, Libertatea, Panciova, 1996;

Măran, Mircea, *Vladimirovaț – pagini de istorie culturală*, Editura Fundației, Novi Sad, 1998. Măran, Mircea (editor), Nicolae Țințariu, Nicolae, Editura In Medias Res, Panciova, 2012.

Măran, Mircea, „Publicistul Gheorghe Țințariu între Petrovasăla și Caransebeș”, în *Studii și cercetări – Actele simpozionului „Banat- Istorie și multiculturalitate*, Zrenianin 2014, Reșița 2015. Studije i istraživanja – Radovi simpozijuma „Banat – Istorija i multikulturalnost”, Zrenjanin, 2015.

Minerva, Bistrița, 1893.

Luceafărul, Budapesta, 1902.

Plugarul român, Timișoara, 1908.

Progresul, Oravița, 1909, 1914.

Renașterea, Caransebeș, 1907.

Revista economică, Sibiu, 1900.

Revista ilustrată, Șoimuș, 1901.

Țințariu, Alexandru, *Sfârșitul dușmăniei*, ediție îngrijită de Mircea Măran, Editura ICRV, Zrenianin, 2016.

³⁴ Un mehedințean traduce epopeea populară „Kalevala”, în *Arcade*, Galați, 2008, nr. 1(VI), p. 29.